

KRŠĆANSKA I BUDISTIČKA ASKEZA.

Krist tražio od ljudi najveći stepen savršenosti. On zahtijeva, da se potpuno i od srca predamo volji Božjoj, koja ulazi u svaki naš čin. I kad Bog nešto zahtijeva, nema isprika ili izgovora. Čudoredna dužnost niti se daje ograničiti pojedinim slučajem, niti kod njega prestaje. »Ili sve ili ništa« glasi evanđeosko načelo. »Ne možete služiti Boga i mamona« (Mat. 6, 24). »Nitko, koji stavi svoju ruku na plug, pa se obazire na ralu, nije prikladan za kraljevstvo Božje« (Lk. 9, 62). Gospodin je došao, ne da donese mir na zemlju, nego mač« (Mat. 10, 34). I tko više ljubi oca ili majku, nego li Isusa, nije njega dostojan (Mat. 10, 37). Imajući pred očima ova načela, ako ćemo zamijetiti razliku između kršćanskog čudorednog ideala i stoičkog. Dosta je ako navedemo Epiktetovu opomenu (Ench. 33, 8), da **po mogućnosti čisto živimo prije ženidbe**, i Isusov zahtjev: »Ako ti te ruka tvoja ili noga sablažnjava, izvrti je i baci od sebe« (Mat. 18, 8). Te riječi ne smijemo sigurno doslovce shvatiti, ali samim tim ona traži najveću i najtežu žrtvu, kad se radi o čistoći duše.

Ovo bismo mogli nazvati **asketskom** oznakom novog čudoreda, kada riječ »askeza« ne bismo uzimali tako često jednostrano. Možda većina njih, koji danas govore o askezi, misle s njome načelni bijeg od svijeta i negaciju života. U tom smislu možda bismo mogli budizam nazvati »asketskim«. Ali o Isusovoj askezi i askezi kat. Crkve ne možemo govoriti.

Dobro će biti, ako bit kršćanske askeze usporedimo s onom budističkom. Između jedne i druge je potpuna i bitna razlika. Isus i kršćanstvo i budizam je vjera otkupljenja, ali Buda navješta otkupljenje od tijela, Isus otkupljenje od grijeha. »Činite pokoru i vjerujte blagoj vijesti, jer kraljevstvo Božje je blizu: to je Isus. »Samo vam jedno učenici javljam, danas kao i prije: trpljenje i uništenje. To je Buda. »Sin je čovječji došao, da potraži i spasi, što je izgubljeno« to je Isus. »Ako nema u svijetu tri stvari, o učenici, ne će se u svijetu pojaviti savršenje: porođenje, starost i smrt: to je Buda. Možemo li zamisliti veće suprotnosti nego li je u ovo malo riječi? Kako se može uopće usporediti sjajna Božja vjera Isusova i bezbožni Budin pesimizam? Kako možemo budističku resignaciju, koja negira Boga i svijet, izjednačiti s čudorednom kršćanskom idejom otkupljenja? Tu je temeljna razlika, pa zato i bitna opreka između budističke i kršćanske askeze.

Smisao je svake budističke askeze resignacija, a njezin je konačni cilj potpuna pasivnost. Tko više ništa ne želi, taj se ne treba ničemu ni bojati. To je zadnja konsekvencija budističke mudrosti. Prema tome je i zbirka rečenica »Dhammapada« ovako označila sveca:

Kome ovaj kano i onaj svijet iščeznu,

Kome i ovaj ni onaj svijet ne vrijedi,

Koji je bez žalca i bitka,

Koji se ocijepio od dobra i zla djela,

Tih dvije veza,

Koji je bez srdžbe i požude,

Toga zovemo svecem.

Dakle biti onkraj dobra i zla, onkraj ljubavi i trpljenja, veselja i boli — to je Budino otkupljenje. Ovako sami njegovi pišu: »Kao što lijepi lotos ne visi na vodi, tako nijesi ni ti prionuo ni uz dobro ni uz zlo!« To je više nego li je stoički ideal potpune apatije! Budistička je askeza duhovno uništenje sama sebe.

Ovakova askeza ima i svoje vježbe. Ta askeza hoće da mehanički ubije sav osjetni život. Tu se ne radi o vježbama, kojima čovjek zataji sebe i tako čudoređem zagospodari svojim duhom, nego se radi o čisto vanjskim praktikama, proizvode stalna patološka stanja. Njihov je konačni cilj neka vrst hipnotičke ekstaze, u kojoj budista oćuti unaprijed duhovno uništenje i buduću nirvanu. No time pada budizam na stepen poganskih primitivnih vjeva.¹

Krist nije propovijedao pasivnost nego najveću aktivnost, ne negaciju svijeta nego svladanje svijeta, ne uništenje sama sebe, nego najodlučniju afirmaciju života, ne nirvanu nego kraljevstvo Božje. Evanđelje propovijeda na gori (8 Blaženih) traži najveći razvitak osobnosti i zahtijeva da se čovjek svoje volje predade apsolutnoj istini i dobroti božanske volje. Isus govori o najvećem cilju i najuzvišenjem zadatku ljudskih težnja, te dovodi do najveće slobode duha iznad svake prirodne ovisnosti. Asketski ideal propovijedi na gori traži, da se duša snažno digne iznad teške i nedostojne verige prirode i putenosti. On zahtijeva, neka čovjek bezobzirno odstrani sve zemaljske zapreke, koje prijeće, a čovjek postane sličan Bogu. Ne bijeg od svijeta, da izbjegnemo bolima, nego svladanje svijeta, da očuvamo čistoću duše: to je ideal Isusov. Njegova askeza nikada je da očuvamo čistoću duše: to je ideal Isusov. Njegova askeza nikada svijetom.

A. R.

¹Najbolje su pisali o Budi i budizmu A. Oldenberg, (Buddha, sein Leben, seine Lehre, seine Gemeinde) te J. Dahlmann (Buddha, 1898); A. Goetz (Die Glaubenslehre des älteren Buddhismus u »Katholik« 1913).
se opet javlja. God. 1898. Garboin, profesor na medicinskom fakultetu

Siderično njihalo

Za cara Valensa (364—379) uhvaćeno je više ljudi iz odličnih obitelji, jer su ih tužili, da su se urotili protiv cara. Oni su naime magičnim sredstvima tražili, tko će biti carev nasljednik. U tu su svrhu objesili o konac prsten iznad prazne kovinske posude. Na okrajku su posude bila zabilježena slova čitavog alfabeta. I gle! Njihalo je udaralo u slova, koja su dala oznaku »Theo«. Učesnici su odmah pomislili da će to biti dvorjanik Teodor. Ode šapat od ustiju do ustiju, pa dođe i caru do ušiju. Ovaj dađe pohvatati sve učesnike i dvorjanika Teodora smaknuti.

O njihalu je poslije u povijesti malo zabilježeno; tek u 18. vijeku